

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

תביעת נזיקין של מפוני גוש קטיף
נגד ח"כ חרדי שנתן יד לפינוי ע"י הצבעה בכנסת

תיק ממונות מס' 1794-עא

(מהד' כז סיון)

נושא הדיון

קבוצת אנשים ממפוני גוש קטיף תובעים לדין תורה את ח"כ א' על שנתן ידו לפנויים מביתם ומרכושם, ע"י שהצטרף לממשלה בהצבעה לאישור התקציב שכלל גם את הכסף שנדרש לפינויים, ואילולא הצבעתו לא היה לממשלה רוב לאישור התקציב, וממילא לא היתה יכולה להוציא לפועל את תכניתה לפינוי התושבים. התובעים טוענים שכתוצאה מהפינוי אין להם בית קבוע עד היום ונזקיהם רבים.

ח"כ א' השיב במכתב לבית הדין כי כל פעולותיו כשליח ציבור בכנסת הם עפ"י הוראות גדולי ישראל. עוד הוא כתב כי בהצבעה על ההתנתקות הוא הצביע נגד כפי שהורו לו גדולי ישראל. לטענתו, התביעה היא פוליטית וקנטרנית ואינו רואה מקום לתביעה בכלל, אך אם התובעים יעמדו על דעתם לתובעו, הוא מוכן לדון ע"כ בביה"ד של הגרנ"ק בב"ב, מכיון ששם הוא גר, והולכין אחר הנתבע.

התובעים השיבו שח"כ א' אינו אומר אמת שפעל הכל לפי הוראות גדולי ישראל, מאחר שכבר התפרסמו בציבור עדויות מאנשים מכובדים ששמעו מפיו של מרן הגר"ש אלישיב שליט"א בנושא הזה של ההתנתקות, כי "העסקנים הטעו אותי". התובעים מסבירים שהעסקנים - קרי חברי הכנסת החרדים ועוזריהם, שאחד מהם הוא הנתבע - לא גילו לרב שההצבעה על התקציב היא למעשה הצבעה על הכשר ההיתנתקות, והם גם לא גילו לו שרוב חברי מועצת גדולי התורה מתנגדים לפינוי, ולהיפך, כששאל מה דעתם של חברי מועצת גדולי התורה, נאמר לו שכולם מסכימים.

באשר למקום הדיון משיבים התובעים שהיות והתביעה היא על ההצבעה בכנסת בירושלים, הרי מקום הדיון הוא בירושלים. זאת ועוד, הנתבע נמצא בירושלים ברוב ימות השבוע ואין זה טלטול בשבילו לבוא לבית דין זה. בכל מקרה, התובעים מתנגדים לדון בביה"ד שהציע הנתבע מטעמים שפירטו בע"פ, והם מבקשים לדון בזבל"א, שכך עדיף יהיה לברר את האמת.

הנתבע השיג מכתב מביה"ד בב"ב שמאחר שברצונו לדון שם אינו חייב לדון בזבל"א, ואין לו לקבל הוראות משום ביי"ד אחר. עוד כותב ביה"ד בב"ב שאין לביי"ד לדון בנושא פעולותיו הציבוריות של הנתבע מכיון שהוא שליחם של גדולי ישראל, והם אלה שידונו אותו לטוב או למוטב.

התובעים משיבים שמכתב ביה"ד בב"ב הדוחה את תביעתם לדון בזבל"א הוא בניגוד לפסק החזו"א שהובא בפס"ד ירושלים כרך ט עמ' טז, והם עומדים על דרישתם לדון בזבל"א. על מה שנכתב עוד באותו מכתב שאין לביי"ד לדון את הנתבע על פעולותיו הציבוריות משום שהוא שליחם של גדולי ישראל, משיבים התובעים שטענתם היא שהוא רימה את גדולי ישראל בנושא המדובר, והצבעתו בעד התקציב היתה מתוך חישובים אחרים, וע"כ הם תובעים אותו, וכבר פסק ביה"ד בראשות מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א שגם נציגי ציבור חייבים לבוא לביי"ד כשתובעים אותם על פעולותיהם הציבוריות.

בית הדין שאל את פיהם של חברי מועצת גדולי התורה של מפלגתו של הנתבע, האם הנתבע פעל בשליחותם כשהצביע בכנסת בעד תקציב הפינוי מגוש קטיף, והם השיבו שנושא זה היה בתחום סמכותו הבלעדית של מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, וכי הם אינם מתמצאים בנושא.

החלטת בית הדין

- א. מאחר וביה"ד בב"ב כבר הביע את דעתו שבענינים ציבוריים אינו יכול לדון את הנתבע משום שרק גדולי ישראל יכולים לדון אותו, הודעתו של הנתבע שברצונו לדון רק בביה"ד בב"ב, כמוה כסירוב לדון בד"ת.
- ב. אין בכוחו של בית הדין לכופף את הנתבע לבוא לבית הדין כשהוא מסרב לכך, והדיון יתקיים בע"ה כשיסכימו הצדדים על ביי"ד מוסכם או על זבל"א.

בקשת התובעים לאחר ההחלטה

התובעים מבקשים להביא לבית הדין כמה עדים שיעידו ששמעו מפי מרן הגרי"ש את מה שאמר על העסקנים שהטעו אותו בנושא התביעה. הם מוסיפים שמאחר שהצדדים לא הגיעו להסכמה על מקום הדיון, חשוב שעדותם של העדים תתקבל בבית דין - גם אם הדיון עצמו אינו מתקיים לפניהם - כדי שאפשר יהיה בבוא היום לדון עפ"י אותה עדות, כי מי יודע מה ילד יום, ואם לא תתקבל העדות יכול להיות מצב שיפסידו את תביעתם.

בית הדין קבל את הבקשה והזמין את הנתבע לשמיעת העדות, אך הנתבע לא הופיע וגם לא הגיב להזמנת בית הדין.

השאלות לדיון

- א. האם מקבלים עדות שלא בפני בע"ד כשהבע"ד הוזמן לשמוע את העדות ולא הופיע, ואין בכח בית הדין לכופו לבוא.
- ב. ח"כ שבתמיכתו לחוק התקציב גרם לפינוי המתישבים מגוש קטיף ולנזקייהם הממוניים, האם דינו כמזיק או כגרמא בניזקין.

תשובה

- א. פסק צש"ע סי' כח סעי' טז: אם היו העדים מצקשים לילך למדינת היס ושלחו לצע"ד ולא באו או שאינו מאזי בעיר הרי אלו מקבלים עדים שלא בפניו. וצ"מ: אצל אם לא הודיעו אותו לא. ודוקא שאין לחוש שהעדים ילכו קודם שידיעו אותו וכו'. וי"א דכל ששלחו אחריו ולא בא לצ"ד מהני ומקבלין עדות שלא בפניו אם פתחו ליה צדינא, או אפילו לא פתחו ליה צדינא וכריך לדון לפני אותן דיינים כדרך שנתבאר סי' יד, וכן אם היה הדבר נחוץ וא"א לקבל העדות אח"כ כגון שהיו העדים חולים או התוצע חולה ויש לחוש שימותו, וכן אם העדים הולכים למדה"י ואין יכולין להמתין עד שידיעו אותו מקבלין אע"פ שלא שלחו אליו, וכ"כ ממה שפסק לקמן סי' קמ סעי' י. ע"כ.
- וכתב צש"ת מהרי"ל דיסקין בקונטרס רשימות קלרות מספקות ופסקים בסוף חלק הפסקים, אות כ"א: לענין קבלת עדות שלא בפני בע"ד, כ"ל פשוט, דאף למחצר דבשלחו לו ולא בא אין מקבלין, אין זה רק שלא בא ויש כח ציד צי"ד לכופו, או שלא היה לו פנאי, אצל בהשיב שלא יבוא ואין כח ציד צי"ד לכופו לבוא, א"כ אם לא נקבלם שלא בפניו, הרי מעותיו של זה אבודין לעולם, ואין לך הפסד גדול מזה. ע"כ.
- ועיי חיי הרי"מ סי' כח אות ל שצריך שיתבאר עפ"י עדים שקבל הזמנת בית הדין ולא בא, ולא ע"י שליח צי"ד לצד, כמבואר בסי' יא סעי' א.
- ב. ח"כ שנבחר ע"י קולות הצוחרים ומשכורתו משתלמת מקופת האוצר של מסי התושבים, נראה שדינו כשליח וכשכיר שחייבים גם בגרמא, עיי מהרי"ט סי' קי ושער משפט סי' קעו ס"ק ד.
- ואף אם טען השכיר שכוונתו היתה לטובה והנזק בגרמא היה בשוגג ולא הו"ל לאסוקי אדעתא, וכבר כתב המאירי צ"ק נו א וחז"א צ"ק סי' ה אות ד שגרמא בשוגג פטור אף מדיני שמים, כבר ביאר בזה ידידי הדיין הגר"י ווייס שליט"א בפס"ד ירושלים כרך י עמ' כט שזה משום שכל החיוב צדיני שמים בגרמא הוא

מחמת האיסור להזיק של ואהבת לרעך, ובשוגג כשלח הו"ל לאסוקי אדעתא לא נאמר משום ואהבת לרעך, עי"ש, אבל בשכיר שחייב בגרמא צדיני אדם כיון שנתחייב גם על נזקי גרמא, אין לפוטרו בשוגג דאדם מועד לעולם.

ובכידון דידן אם נכונה טענת התובעים שהנתבע הטעה את מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א, והוראה שקבל להלציע בעד התקליב היתה מוטעית, ומה שהלציע היה משיקולים לא ענייניים, כיון שבהלצעתו זו גרר את הפינוי והנזקים שנגרמו לתובעים, יש מקום לחייבו מדין שכיר, אך אם נכונה טענת הנתבע שפעל בדיוק לפי מה שהורו לו גדולי ישראל, אין לחייבו כיון שעל דעת כן שלחוהו לכנסת.